

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 524/2017-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. novembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Ivanom Syrovým, PhD., Advokátska kancelária Ivan Syrový, s. r. o., Kadnárova 83, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na ochranu vlastníctva zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10 Co 445/09 z 15. júna 2010 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 511/2015 z 28. júna 2017 a takto

r o z h o d o l :

Konanie o sťažnosti [REDAKOVANÉ] z a s t a v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. októbra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu

zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na ochranu vlastníctva zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 10 Co 445/09 z 15. júna 2010 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 511/2015 z 28. júna 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok najvyššieho súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že žalobou podanou 10. októbra 1997 Okresnému súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) sa právny predchodca (ďalej len „žalobca“) súčasných žalobcov domáhal proti sťažovateľke ako žalovanej v 1. rade (ďalšími žalovanými boli [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]) určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam – pozemkom v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sporné nehnuteľnosti“), ktoré mali byť podľa žalobcu skonfiškované jeho právnej predchodkyňi [REDAKOVANÉ], zomrelej [REDAKOVANÉ] (ďalej len „právna predchodkyňa“). Dôvodom podania žaloby bola skutočnosť, že nebohej [REDAKOVANÉ] mal svedčiť zápis v pozemkovoknižnej vložke a všetky ďalšie úkony, teda pridelenie sporných nehnuteľností prídelovou listinou štátom inej osobe, ako aj následné prevody vlastníckeho práva sú neplatné.

3. Vo veci viackrát rozhodol okresný súd tak, že žalobu zamietol. Krajský súd po podaných odvolaniach rozsudky súdu prvej inštancie vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. V poradí tretím meritórnym rozhodnutím okresného súdu z 9. októbra 2009 bolo žalobe vyhovené a určené, že do dedičstva po nebohej [REDAKOVANÉ] patria sporné nehnuteľnosti. Na základe odvolania sťažovateľky a ostatných žalovaných krajský súd rozsudkom z 15. júna 2010 de facto potvrdil rozsudok okresného súdu, keďže len opravil výrokovú vetu ďalším výrokom, ktorým pripustil podanie dovolania v tejto veci. O dovolaní rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 5 Cdo 63/2011 z 27. marca 2013 tak, že dovolanie zamietol. Ústavnosť predmetného rozhodnutia najvyššieho súdu bola predmetom posudzovania v konaní o sťažnosti pred ústavným súdom, ktorý nálezom sp. zn. III. ÚS 2/2015 zo 16. júla 2015 konštatoval, že označené práva žalovaných (totožné s právami uvedenými v tejto sťažnosti) boli porušené, a vec vrátil najvyššiemu súdu na

ďalšie konanie. Ústavný súd v uvedenom rozhodnutí zaviazal najvyšší súd, aby sa zaoberal otázkami nastolenými žalovanými už pri podaní dovolania a na tieto im poskytol vyčerpávajúcu odpoveď pre zachovanie zmyslu súdnej ochrany. Rozsudkom najvyššieho súdu z 28. júna 2017 bolo dovolanie sťažovateľov proti rozsudku krajského súdu opakovane zamietnuté.

4. Žalovaní (teda aj sťažovateľka) v podanom dovolaní namietali nesprávny právny záver najvyššieho súdu k vydržaniu a poukazovali na skutočnosť, že rozsudok krajského súdu je v rozpore s princípmi ochrany vlastníctva a dobrej viery.

5. K samotnému procesu pri prevode vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že tieto boli výmerom o prídele v roku 1953 pridelené do vlastníctva [REDAKOVANÉ], ktorá ich predala p. [REDAKOVANÉ], ktorý ich v roku 1968 predal [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], t. j. právnym predchodcom (rodičom) žalovaných, ktorí ich po rodičoch zdedili v roku 1994. Právny predchodca žalobcov podal žalobu v roku 1997, teda žalovaným svedčila nepretržitost' dobromyseľnej držby od roku 1953 do roku 1997. Napriek uvedenému krajský súd dospel k právnemu záveru, že k vydržaniu nedošlo. Otázkou vydržania neriešil najvyšší súd ani v rozsudku sp. zn. 5 Cdo 63/2011 z 27. marca 2013 (zrušený nálezom ústavného súdu), ani v rozsudku sp. zn. 5 Cdo 511/2015, ktorý je namietaný v tejto sťažnosti. Uvedené podľa názoru sťažovateľky robí napadnuté rozhodnutia arbitrárnymi, keďže výklad právnych predpisov všeobecných súdov je v rozpore s ich významom, ale aj nepreskúmateľným, pretože najvyšší súd nezaujal stanovisko k dovolacej námietke vydržania vlastníckeho práva. Odvolací súd podľa sťažovateľky najmä neodpovedal na otázku, prečo poskytol ochranu žalobcom a ich právnym predchodcom, ktorí sporné nehnuteľnosti od roku 1953 neužívali a svojho práva sa začali domáhať až v roku 1997, teda po 44 rokoch. Toto pochybenie neodstránil ani najvyšší súd.

6. Sťažovateľka poukázala na závery súdnej praxe (najmä českej) a odbornej literatúry, ktorá právnu otázku započítania držby už riešila, a to opačným spôsobom, než k akému dospel odvolací súd. Sťažovateľke je tiež známe, že ústavný súd v roku 2008 judikoval oprávnenie všeobecných súdov odkloniť sa v rozhodovacej činnosti od písaného

práva, ak sa tým môže lepšie vyhovieť duchu zákona a dosiahnuť spravodlivosť. Nie je však spravodlivé túto úvahu aplikovať v prípade, ak jej výsledkom má byť popretie významu vydržania v zmysle § 134 Občianskeho zákonníka. Podľa názoru sťažovateľky je „celkom neobhájitelná argumentácia odvolacieho súdu, ktorá de facto vylučuje možnosť nadobudnúť vlastnícke právo vydržaním práve tým, že požaduje, aby 10 ročná doba začala plynúť až po účinnosti novely občianskeho zákonníka, teda po 1.1.1992 a nezapočítava dobu dobromyseľnej držby pred daným dátumom. Práve vyriešenie uvedeného je zásadnou otázkou pre rozhodnutie vo veci, ak by žalovaným svedčilo vlastnícke právo cez inštitút vydržania.“

7. Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že k pochybeniu všeobecných súdov pri rozhodovaní v jej právnej veci došlo pri zodpovedaní dvoch otázok:

«a) prečo nepriznať dobromyseľnú držbu [REDAKOVANÉ], ktorej štát pridelil pozemky v roku 1953 a až do prijatia Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. (ktorý nepoznal inštitút vydržania) tieto užívala ako vlastné. Samotná skutočnosť, že mala bývať, či skôr zomrieť v inej obci (Hlohovci) predsa neodôvodňuje názor prijatý odvolacím súdom, že pozemky neužívala a že nebola dobromyseľná. Aj keď súdna prax zaujala stanovisko, že dobromyseľnosť treba vykladať zo zreteľom na všetky okolnosti prípadu (objektívny prístup) a nie subjektívne, či sa daná osoba mohla cítiť dobromyseľná, v prípade osoby, ktorej štát pridelí pozemky prídelovou listinou, v ktorej sa priamo spomína, že táto listina je dokladom potvrdzujúcim nadobudnutie vlastníckeho práva ťažko možno dať na ťarchu prídelcu, že či si preveroval v roku 1953, či štát bol oprávnený v tom čase pozemok prideliť alebo nie. Odlišná je situácia u osôb, ktoré si napríklad nenechali zmluvu registrovať na štátnom notárstve, aj keď to bolo potrebné, kde súdna prax hovorí, že s ohľadom na okolnosti prípadu síce mohli byť subjektívne presvedčení, že sa stali vlastníkmi, no nie „so zreteľom na všetky okolnosti prípadu“. V prípade pani [REDAKOVANÉ] tejto ale celkom zjavne svedčí nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním. „O dobromyseľnosti možno hovoriť tam, kde držiteľ drží i vec v omyle, že mu vec patri a ide pritom o omyl ospravedlniteľný. Ospravedlniteľný je omyl, ku ktorému došlo napriek tomu, že myliaci sa postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu od každého požadovať“ (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/30/2010 z 1.3.2011).

b) prečo žalovaným okrem doby dobromyseľnej držby nezapočítavať aj dobu pred prijatím novely Občianskeho zákonníka novelou č. 509/1991 Zb. (účinnnej od 1.1.1992), čím by celková doba dobromyseľnosti jednoznačne presiahla požadovanú dobu 10-tich rokov. Odvolací súd na strane 15 rozsudku v odôvodnení uvádza argumentáciu, prečo sa žalovaným nezapočítava doba držby sporných nehnuteľností pred prijatím novely č. 509/1991 Zb., teda pred 1.1.1992 Máme za to, že odvolací súd tu odlišne od všeobecne akceptovanej súdnej praxe pristupuje k započítaniu doby držby právneho predchodcu. Máme za to, že prijatím novely Občianskeho zákonníka č. 509/1991, účinnnej od 1.1.1992 sa umožnilo vydržanie pozemku najskôr týmto dňom a nie až uplynutím 10 rokov, teda dňom 1.1.2002. Takémuto výkladu svedčí aj znenie § 134 Občianskeho zákonníka, že „do doby podľa odseku 1 sa započíta aj doba, po ktorú mal vec v oprávnenej držbe právny predchodca.“

Ak teda právny predchodcovia žalovaných mali sporné nehnuteľnosti v oprávnenej držbe pred 1.1.1992 po dobu aspoň 10 rokov, dňom 1.1.1992 tie nadobudli do vlastníctva inštitútom vydržania oni, resp. ich právni nástupcovia.

Krajský súd sa pri posudzovaní otázky vydržania odchýlil od judikatúry súdov, vrátane Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napr. uznesenia Najvyššieho súdu z 1. marca 2011, sp. zn. 5 Cdo 30/2010...»

8. Sťažovateľka ďalej namietala, že ďalším nedostatkom rozsudku najvyššieho súdu je nevysporiadanie sa aj s otázkou ochrany dobromyseľného nadobúdateľa, oproti ktorému stojí zásada *nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet*. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na právne závery ústavného súdu uvedené v náleze sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, ako aj skutkové okolnosti danej veci, keď žalovaní nadobudli vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam ako v poradí štvrtí nadobúdatelia, pričom nemohli žiadnym spôsobom vedieť, že pred 50 rokmi došlo k neplatnému prevodu vlastníctva, a preto je nedôvodné pochybovať, že boli nedobromyseľní pri nadobúdaní a držbe vlastníctva. Právo na ochranu dobromyseľného nadobúdateľa sa malo uplatniť o to viac, že k nemu došlo štyrikrát. Z uvedeného dôvodu došlo k porušeniu základného práva na ochranu vlastníctva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

9. Sťažovateľka poukázala aj na záväznosť nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 2/2015 zo 16. júla 2015, v ktorom uložil najvyššiemu súdu, aby na otázky položené sťažovateľmi podal vysvetlenie a súčasne mu otvoril možnosť, aby sa vysporiadal s namietanou ochranou vlastníckeho práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Najvyšší súd v napadnutom rozsudku túto povinnosť nerešpektoval a zaoberal sa bližšie iba otázkou naliehavého právneho záujmu žalobcov. V súvislosti s ostatnými položenými otázkami v dovolaní len poukázal na závery krajského súdu, s ktorými sa stotožnil. Uvedené nerešpektovanie povinnosti uloženej nálezom ústavného súdu zakladá podľa názoru sťažovateľky nepreskúmateľnosť rozsudku najvyššieho súdu, a teda aj porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

10. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka žiada, aby po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľky na ochranu vlastníctva v zmysle čl. 20 ods. 1 a na súdnu a inú právnu ochranu a na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práva základných slobôd a podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 511/2015 z 28. júna 2015 (správne 28. júna 2017, pozn.) a rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10 Co/445/2009 z 15. 06. 2010 porušené bolo.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 511/2015 z 28. júna 2015 (správne 28. júna 2017, pozn.) a rozsudok Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10 Co/445/2009 z 15. 06. 2010 zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Trnave sú povinní uhradiť sťažovateľke trovy konania, každý v 1/2-ici.“

II.

11. Sťažovateľka doručila ústavnému súdu 19. októbra 2017 podanie, v ktorom prostredníctvom svojho právneho zástupcu oznámila, že svoju sťažnosť doručенú ústavnému súdu berie späť v plnom rozsahu, pretože rozsudok najvyššieho súdu sp. zn.

5 Cdo 511/2015 z 28. júna 2017 jej bol riadne doručený 16. októbra 2017, a preto podá ústavnému súdu novú sťažnosť. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd v súlade s § 54 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) konanie zastavil.

III.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

14. Podľa § 54 zákona o ústavnom súde ak sťažovateľ vezme svoju sťažnosť späť, ústavný súd konanie o nej zastaví okrem prípadu, ak ústavný súd rozhodne, že späťvzatie sa nepripúšťa, najmä ak sťažnosť smeruje proti takému právoplatnému rozhodnutiu, opatreniu alebo inému zásahu, ktoré mimoriadne závažným spôsobom porušujú základné práva alebo slobody sťažovateľa.

15. Z citovaného ustanovenia § 54 zákona o ústavnom súde vyplýva, že zákon o ústavnom súde ponecháva ústavnému súdu možnosť okrem iného rozhodnúť, že záujem na ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa je dôležitejší než rozhodnutie sťažovateľa vziať svoju sťažnosť späť (porov. II. ÚS 38/96 , II. ÚS 256/2013), a teda rozhodnúť, že späťvzatie sťažnosti sa nepripúšťa. Ústavný súd sa vo svojej judikatúre prihlásil k materiálnemu chápaniu ochrany základných práv a slobôd, a tak ústavný súd musí pri prerokovávaní späťvzatia sťažnosti a rozhodovaní o zastavení konania skúmať, či

zastavením konania v dôsledku späťvzatia sťažnosti nebudú mimoriadne závažným spôsobom porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

16. V danom prípade ústavný súd dospel k záveru, že v dôsledku späťvzatia sťažnosti nebudú mimoriadne závažným spôsobom porušené základné práva a slobody sťažovateľky a že nie sú dôvody na to, aby rozhodol, že späťvzatie sa nepripúšťa.

17. Vzhľadom na uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. novembra 2017